

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี จึงนับได้ว่าเป็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการผลิตกำลังคนระดับกลางที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ การประเมินผลดูว่าการศึกษ ของชาติมีผลอยู่ในระดับใด ต้องประเมินที่โรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยที่ส่งผล ย่อยไปสู่ผลรวมของการจัดการศึกษาของชาติ ในโรงเรียนมัศึกษานั้น บุคลากรหลัก ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ก็คือ ผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งมีภาระ หน้าที่รับผิดชอบบริหารการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์

โรเบิร์ต เอส ฟิสค์ (Robert S. Fisk) สรุปว่า ภาระหน้าที่ในการ บริหารการศึกษาที่ผู้บริหารการศึกษาจะต้องดำเนินการมี 4 ประการ คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียน หรือที่ เรียกว่า การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากรโรงเรียน
3. การบริหารที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. การบริหารงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ชุมชน การเงิน และการให้บริการ¹

¹ Robert S. Fisk, อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราคุตย์, หลักการบริหาร การศึกษา (กรุงเทพมหานคร : เอส. เอ็ม. เอ็ม., 2525), หน้า 18.

วิทยุ สาทร มีความเห็นว่า การบริหารงานบุคลากรโรงเรียนตามทัศนะของ ฟิสก์ (Fisk) นั้น น่าจะหมายถึง การบริหารบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับครู-อาจารย์ และภารโรงเท่านั้น จึงเห็นว่าควรที่จะเพิ่มภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนอีกประการหนึ่งคือ การให้บริการและการบริหารกิจการนักเรียน¹

ในการบริหารการศึกษานั้น ภาระหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารก็คือ การตัดสินใจ (Decision Making Process) เพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารองค์การ เฮอร์เบอร์ท เอ ซิมอน (Herbert A. Simon) กล่าวว่า "กระบวนการบริหารก็คือกระบวนการตัดสินใจ"² ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจ (Making decision) และการสั่งการหรือสั่งงาน (Giving Order) ก็คือ กระบวนการในการบริหารองค์การนั่นเอง เพราะทั้งการตัดสินใจและการสั่งการ เป็นกระบวนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากการตกลงใจและสั่งการเพื่อให้มีการปฏิบัติ จึงเห็นได้ว่า การตัดสินใจเป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงกระบวนการตัดสินใจ และสั่งการที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้เพราะการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนย่อมมีผลกระทบต่อโรงเรียนโดยส่วนรวม มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา และส่งผลไปถึงนักเรียนและในบางกรณีจะมีผลไปถึงชุมชนในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของชุมชนนั้น

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 11 อยู่ใน 5 จังหวัดคือ นครราชสีมา ชัยภูมิ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ มีจำนวนทั้งสิ้นในปีการศึกษา 2524 รวม 142 โรงเรียน ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีขนาดแตกต่างกัน

¹วิทยุ สาทร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 329.

²Herbert A. Simon, Administrative Behavior 3d ed. (New York : The Free Press, 1976), p. 8.

กันทั้งจำนวนบุคลากรคือ ครู นักเรียน ภารโรง และสภาพแวดล้อมของชุมชนที่โรงเรียน ตั้งอยู่ ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันจะเป็นเหตุให้การจัดโครงสร้างทางการบริหาร เช่น สายการบังคับบัญชา การมอบอำนาจหน้าที่ แยกต่างกันได้ นอกจากนั้นแล้วบุคคลสำคัญคือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นบุคลากรหลัก ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจและสั่งการในโรงเรียนนั้น แต่ละคนย่อมมีภูมิหลังของประสบการณ์ (Background of Experience) ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน จึงน่าจะมีหลักปฏิบัติและพฤติกรรมในการตัดสินใจและสั่งการที่แตกต่างกัน ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงเหตุผล 2 ประการคือ ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน และภูมิหลังของประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนที่ต่างกัน จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจว่า เหตุผล 2 ประการนี้จะมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนอย่างไรหรือไม่ ผู้บริหารมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการตัดสินใจและสั่งการในการบริหาร การศึกษาอย่างไรบ้าง ผลของการวิจัยจะช่วยให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือของผู้บริหารและเป็นแนวทางให้ผู้บริหารระมัดระวังปัญหาต่าง ๆ ในการตัดสินใจและสั่งการได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการบริหารงานด้านวิชาการ บุคลากร ชุมชน และกิจการนักเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใน 2 ลักษณะคือ
 - 2.1 พฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ กับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
 - 2.2 พฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีช่วงระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษานโยบายทางธุรกิจและจัดการในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก มีพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการ ไม่แตกต่างกัน
2. ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งมีช่วงเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการ ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาและวิจัยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 11 เท่านั้น
2. ศึกษาและวิจัยพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการ ของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีช่วงเวลาในการดำรงตำแหน่ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหารที่มีช่วงเวลาดำรงตำแหน่งระหว่าง 1 - 5 ปีและกลุ่มผู้บริหารที่มีช่วงเวลาดำรงตำแหน่งตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป
3. ศึกษาและวิจัยพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กเปรียบเทียบกับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่เท่านั้น
4. ศึกษาและวิจัยว่าผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีพฤติกรรมการตัดสินใจและสั่งการด้วยตนเองหรือให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมด้วยในระดับใด

ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

1. พฤติกรรม หมายถึง สิ่งทีกระทำหรือปฏิบัติ
2. การตัดสินใจและสั่งการ หมายถึงการตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีอยู่หลายทางและสั่งการให้มีการ ปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้¹

¹ สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร (กรุงเทพฯ: มหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 206.

3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 สังกัด
กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

4. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มี
นักเรียน ระหว่าง 1-499 คน¹

5. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มี
นักเรียน ตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป²

6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบบริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน

7. ผู้ช่วยผู้บริหาร หมายถึง ครู-อาจารย์ ที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมสามัญ
ศึกษา ให้ดำรงตำแหน่งช่วยผู้บริหาร และปฏิบัติงานที่ผู้บริหารมอบหมายให้คานาคาน
หนึ่ง ดังนี้

7.1 งานวิชาการ

7.2 งานธุรการ

7.3 งานปกครอง

7.3 งานบริการ

8. หัวหน้าหมวดวิชา หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหาร
โรงเรียนให้ปฏิบัติหน้าที่ในหมวดวิชาที่มีในโรงเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น หัวหน้า
หมวดวิชาภาษาไทย หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา จำนวนของหมวดวิชาขึ้นอยู่กับขนาด
ของโรงเรียนและจำนวนครูแต่จะมีมากที่สุดไม่เกิน 15 หมวดวิชา

9. หัวหน้าระดับ หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารให้
ช่วยปฏิบัติหน้าที่ตามที่เห็นเหมาะสม และมอบหมายให้รับผิดชอบเป็นระดับชั้น เช่น
หัวหน้าระดับชั้น ม.1 หัวหน้าระดับชั้น ม.3 เป็นต้น ตำแหน่งนี้อาจจะมีหรือไม่ก็ได้
เพราะไม่มีระเบียบให้ปฏิบัติ เป็นเทคนิคการบริหารเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้บริหาร

¹กรมสามัญศึกษา, รายงานผลการประเมินมาตรฐาน (โรงเรียนมัธยมศึกษา)
พ.ศ.2522 (ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า 6.

²เรื่องเดียวกัน.

10. หัวหน้าคิก (อาคาร) หมายถึง ครู-อาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารให้ช่วยปฏิบัติหน้าที่ตามที่เห็นเหมาะสม และมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบตึกเรียนหรืออาคารเรียน ตำแหน่งนี้อาจจะมีหรือไม่มี ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียนและเทคนิคการบริหารงาน

11. งานบริหารการศึกษา หมายถึง งานหลัก 5 ประการของผู้บริหาร ได้แก่ งานเกี่ยวกับวิชาการ งานบุคลากร งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานธุรการ และงานบริหารกิจการนักเรียน

12. เขตการศึกษา 11 หมายถึง จังหวัดที่ตั้งอยู่ในเขตการศึกษา 11 ประกอบด้วย 5 จังหวัด คือ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

13. บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการปรับปรุงพฤติกรรม การตัดสินใจและสั่งการ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจและสั่งการในการบริหารการศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ในโอกาสต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ทั้งหมดทุกโรงเรียน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง ได้ประชากรรวม 142 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามซึ่งมีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ตอน
- 2.1 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบคำถามและข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียน
- 2.2 ตอนที่ 2 สอบถามพฤติกรรมในการตัดสินใจและสั่งการในการบริหารการศึกษาของผู้บริหาร
- 2.3 ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาและอุปสรรคของการตัดสินใจและสั่งการในการบริหารการศึกษา
3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
- แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย
- แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Chi-square test
- แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ลำดับขั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 ประกอบควย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและการตัดสินใจและสั่งการในการบริหาร

บทที่ 3 เสนอกระบวนการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ สมมุติฐาน กลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 เสนอการวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ
บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย